

Ravnopravnost spolova

Pod motom »Bez žena bi ovaj svijet bio siromašan. Žene imaju prednost«, provedena je tijekom siječnja 2008. godine prva tema iz cjelodišnje kampanje Hrvatske mreže zdravih gradova u povodu dvadesete obljetnice projekta Zdravi grad.

Odmah nakon definicije zdravlja, u temeljnom dokumentu Svjetske zdravstvene organizacije stoji da je »uživanje u najvišem mogućem standardu zdravlja jedno od temeljnih prava svakog ljudskog bića bez obzira na rasu, vjeroispovijed, političko uvjerenje, ekonomske i socijalne uvjete«. Pedeset godina nakon donošenja tog dokumenta, sve je jasnije da postoje razlike u čimbenicima koji utječu na zdravlje i porast bolesti muškaraca i žena. Utjecaj koji na zdravlje imaju spolna (biološki uvjetovana) i/ili rodna (društveno uvjetovana) pripadnost veoma je značajan, no ne uvijek i dovoljno priznat.

Socijalno okruženje pripisuje muškarcima i ženama različite uloge u različitim društvenim kontekstima. Muškarci i žene

imaju različite mogućnosti, društveni resursi nisu im jednako dostupni, ne sudjeluju na jednaki način u donošenju odluka pa prema tome i ne uživaju jednako u svojim ljudskim pravima, uključujući ona prava koja se odnose na zaštitu i unapređenje zdravlja.

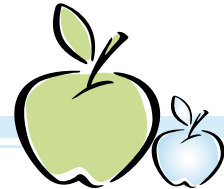
Kao odgovor na uočene izazove i u cilju osiguravanja jednakosti i pravičnosti u zdravlju (equity), Svjetska zdravstvena organizacija u svoju politiku kao i svakodnevnu praksu sve više uvodi spolnu/rodnu perspektivu. Uvođenje spolne/rodne perspektive u javno zdravstvo zapravo znači da se razlike u potrebama žena i muškaraca moraju uzeti u obzir u svim fazama razvoja politike i programa. Konačni cilj jest postizanje ravnopravnosti spolova. Provoditi rodno osviještenu politiku u javnom zdravstvu znači uvažiti značaj i ulogu socijalnih, kulturalnih i bioloških čimbenika koji utječu na zdravlje, te podizati učinkovitost, dostupnost i pravičnost programa.

Hrvatska mreža zdravih gradova i dosad je slijedila pristup najvažnijeg svjetskog

autoriteta za zdravlje (SZO), a posebno onda kad su ta pitanja aktualna i na nacionalnoj razini. Takav je slučaj i s pitanjem ravnopravnosti spolova, odnosno ženskog zdravlja pa je postavljanje te teme na dnevni red Nacionalne kampanje organizirane u povodu dvadesete godišnjice Zdravih gradova, i to već u prvom mjesecu kampanje, bio logičan i opravdan izbor.

Još 2002. godine, u okviru Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja, održan je tematski sastanak »Zdravlje žena«, a nakon toga brojni su gradovi i županije, kroz ispitivanje potreba i stvaranje »slika zdravlja« kao jedno od svojih prioriteta područja djelovanja odabirali probleme vezane uz žensko zdravlje.

Većina hrvatskih županija, suočena s bremenom porasta obolijevanja od karcinoma, posebno među ženskom populacijom, odabrala je rano otkrivanje raka dojke kao jedan od svojih pet prioriteta. Pokrenut je cijeli sustav kako bi se ženama, koje ponekad i zanemaruju brigu o vlastitom zdravlju posvećujući se više svojim partnerima, djeci, obitelji..., osviještala potreba za većom odgovornošću u odno-

su na vlastito zdravlje.

Promjene u strukturi obitelji kao i one na gospodarskom planu reflektiraju se i na potrebu većeg angažmana zajednice u skrbi o djeci, mladima, starijima i nesamostalnim članovima. Naime, zaposlena žena, koja ionako najčešće kod kuće obavlja »dodatni neplaćeni« posao, nije u mogućnosti i dalje sve obavljati bez posljedica za vlastito zdravlje. Organizirani lokalni servisi, od adekvatnog javnog prijevoza, do kvalitetnih programa za djecu i mlade, organizirane brige o starijim i nemoćnim osobama, mogu u značajnoj mjeri utjecati na kvalitetu (i njenog) života.

Tijekom siječnja, zdravi hrvatski gradovi i županije pokazali su da o spomenutim problemima već razmišljaju pa su prikazani postojeći modeli dobre prakse, no istovremeno je kampanja iskorištena i za bolje intersektorsko povezivanje različitih subjekata koji bi se u rješavanje problema dodatno trebali uključiti, a neka su pitanja u našim lokalnim zajednicama glasno postavljena prvi put.

U Istarskoj županiji koncentrirali smo se na nekoliko tema i događaja. Rano otkrivanje raka dojke: putem tiskovne konferencije i predavanja po gradovima upoznali smo javnost s postignućima u provedbi Plana za zdravlje tj. programom screening mamografije (za 50% žena koje su obavile mamografiju po županijskom programu to je bila ujedno i prva mamografija u životu!), programima edukacije žena za brigu o zdravlju dojke (u manjim zajednicama kao što je npr. grad Buzet, predavanju se odazvalo 180 žena!) i programima edukacije zdravstvenih djelatnika, te pozvali sve žene koje još nisu obavile mamografiju da se jave u njima najbliži radiološki kabinet (po mjestu stanovanja ili rada) i dogovore termin za pregled. Psihoonkologiju: nakon gotovo desetogodišnjeg iskustva u radu psihološkog savjetovišta za onkološke bolesnike i članove njihovih obitelji, a koji je organizirala Liga protiv raka, u Općoj bolnici Pula otvorena je i psihijatrijska ambulanta namijenjena oboljelima od onkoloških bolesti. Položaj žena na tržištu rada (67,4% nezaposlenih u Istarskoj županiji su žene, a u dobnoj skupini od 45

do 54 godine njihov udio je 73%; zaposlene žene ostvaruju 14,2% nižu neto plaću od zaposlenih muškaraca; 70% sezonskih radnika čine žene; pri zapošljavanju 36,8% žena mora odgovoriti na pitanje o bračnom statusu): u suradnji s Povjerenstvom za jednakost spolova Istarske županije pokrenuta je rasprava na sjednici Gospodarsko-socijalnog vijeća Istarske županije uz nazočnost predstojnice Vladinog Ureda za ravnopravnost spolova, mr. sc. Helene Štimac Radin. Usvojeni su zaključci prema kojima je potrebno članove županijskog Poglavarstva i županijske Skupštine, poslodavce i sindikalne organizacije na području Istarske županije potaknuti na raspravu o pravnim i institucionalnim okvirima za postizanje rodne jednakosti i politike jednakih mogućnosti, zatražiti od Državnog ureda za statistiku redovito praćenje i objavljivanje statističkih podataka i pokazatelja relevantnih za uvid u stanje ravnopravnosti spolova na tržištu rada na županijskoj razini, kod planiranja i provedbe mjera za poticanje zapošljavanja i poduzetništva na nacionalnoj i regionalnoj razini, posebnu pozornost posvetiti osobama koje se »teže zapošljavaju«, tj. ženama, naročito u starijoj životnoj dobi i ženama s invaliditetom, na temelju prethodne analize, predložiti mjere razvoja socijalne infrastrukture kao podloge za kvalitetnije zapošljavanje žena i poduzetnica. Zaštitu žena žrtava obiteljskog nasilja: predstavili smo nove kapacitete Sigurne kuće Istra (sustav pravnog i psihološkog savjetovanje te skloništa) kao i projekt »Stvaranje mreže međusektorske suradnje za potporu ženama žrtvama obiteljskog nasilja u lokalnoj zajednici« (u kojem je sudjelovalo 66 predstavnika zdravstva, socijalne skrbi, policije i pravosuđa). Potrebe samohranih majki: u Buzetu je provedeno istraživanje potreba samohranih majki i njihove djece s ciljem ocjene postojećih mogućnosti njihova zadovoljavanja, odnosno izrade prijedloga za uvođenje novih oblika potpora i usluga.

(sve opisane aktivnosti provodili su članovi Županijskog tima zaduženog za provedbu plana za zdravlje Romanita Rojnić, Danijela Lazarić-Zec i Sonja Grozić-Živolić; Uprava i djelatnici Istarskih domova zdravlja Anđelka Počekaj;

Gradska uprava i suradnici Grada Buzeta: Elana Grah Ciliga i Silvana Pauletić; Klub žena liječenih od raka dojke GEA: Ljiljana Vojnić; Uprava i djelatnici Opće bolnice Pula: Lems Jerin, Marija Tatković, Dragutin Breški, Tomislav Paharda; Liga protiv raka Pula: Danica Kuzmanović; Povjerenstvo za jednakost spolova Istarske županije: Biserka Momčinović, Branka Žužić, Branka Lasan, Jadranka Černjul; te svima zahvaljujemo na uloženom trudu i entuzijazmu)

U obilježavanje mjeseca »Ravnopravnosti spolova – zdravlja žena« aktivno su se uključile i Požeško-slavonska županija, predstavljajući Povjerenstva za ravnopravnost spolova, emisijama na RVA »Otac na roditeljskom dopustu« i »Nasilje u obitelji«, susretom s pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova RH, Gordanom Lukač Koritnik na temu »Položaj zaposlenih žena«; Krapinsko-zagorska županija, promoviranjem programa za rano otkrivanje raka debelog crijeva; Okruglim stolom i radionicom »Uloga samohrane majke u društvu«; Grad Zagreb, provedbom Kampanje za rano otkrivanje hepatitisa C, projektom »Ravnopravnost – edukacija stručnih suradnika u prosvjeti«, brošura za učenike prvih razreda srednjih škola, medijskom kampanjom plakatima; okruglim stolom na temu »Zaštita žena s invaliditetom«; prezentacijom Projekta »ABC-DA ravnopravnosti spolova«; Grad Šibenik, predavanjima na temu »Maloljetnička delinkvencija« i »Trgovina ljudima«; stručnim skupom na temu »Prevenција i suzbijanje trgovanja djecom i ljudima«; Grad Velika: tribinom »Nasilje u obitelji«.

Sve zajedno, ni malo – ni puno, ali, nadamo se, dovoljno kao upozorenje na neke, ponekad i vrlo suptilne činjenice koje čine razliku i o kojima je potrebno voditi računa u budućem razvoju Zdravih gradova i Zdravih županija na temeljima jednakih mogućnosti i za muškarce i za žene. Hrvatska mreža zdravih gradova će sigurno i u sljedećih dvadeset godina imati lidersku poziciju u promociji ravnopravnosti i zdravlja!

Sonja Grozić Živolić
sonja.grozic-zivolic@istra-istria.hr

